

**III. Aktualizace Strategie financování implementace směrnice Rady
91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských
zdrojů (nitrátová směrnice)**

Obsah

Úvod	3
I. Zajištění implementace nitrátové směrnice v ČR	3
1. Požadavky nitrátové směrnice	3
2. Plnění požadavků nitrátové směrnice	4
3. Vymezení zranitelných oblastí v ČR.....	6
4. Akční program v ČR.....	6
II. Odhad celkových finančních nákladů na implementaci nitrátové směrnice.....	7
1. Investiční náklady	7
1.1. Výsledky terénního šetření.....	7
1.2. Kalkulace investičních nákladů	10
2. Neinvestiční náklady	12
2.1. Neinvestiční náklady pro státní správu	12
2.2. Neinvestiční náklady vznikající zemědělcům v důsledku implementace nitrátové směrnice	13
III. Zdroje financování investičních požadavků nitrátové směrnice.....	13
1. Zdroje financování investic pro období 2012 - 2013	14
IV. Financování investic potřebných na výstavbu nebo rekonstrukci skladovacích prostor pro statková hnojiva za období 2012 - 2013	14
V. Závěry	15

Úvod

Předkládaný materiál „Aktualizace Strategie financování implementace směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (nitrátové směrnice)“ stanoví finanční náročnost a požadavky na zabezpečení investičních a neinvestičních výdajů na jednotlivá opatření nitrátové směrnice. Materiál je průběžně aktualizován a předkládán k projednání vládě ČR. Dle usnesení vlády ČR č. 422/2010 o aktualizaci Strategie financování implementace směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (nitrátová směrnice), bylo uloženo Ministerstvu zemědělství (MZe) společně s Ministerstvem životního prostředí (MŽP) aktualizovat Strategii financování nitrátové směrnice, do 31. května 2012. Jedná se již o osmé provedení aktualizace materiálu od doby, kdy byl poprvé předložen do vlády, tj. v roce 2001.

Materiál obsahuje aktualizaci odhadu investičních nákladů potřebných ke splnění požadavků nitrátové směrnice týkajících se skladovacích kapacit pro statková hnojiva dle nového nařízení vlády o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření, které vejde v platnost 1. července 2012. Jedná se o požadavek zajistit skladovací kapacity pro statková hnojiva na šestiměsíční produkci, který nabude účinnosti od 1. ledna 2014.

Materiál dále obsahuje aktualizovaný odhad neinvestičních nákladů, tedy nákladů na splnění administrativních a technických požadavků nitrátové směrnice (tj. náklady spojené s kontrolou plnění, monitoringem a vyhodnocením akčního programu, monitoringem jakosti podzemních a povrchových vod, revizemi zranitelných oblastí a školící činností) a návrh na pokrytí stanovených investičních a neinvestičních nákladů.

Předkládaný materiál byl zpracován ve spolupráci s MŽP, jako otevřený dokument, který bude dále aktualizován v roce 2014.

I. Zajištění implementace nitrátové směrnice v ČR

1. Požadavky nitrátové směrnice

V roce 1991 byla přijata směrnice Rady č. 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů, tzv. nitrátová směrnice. Přípravě a přijetí této směrnice v EU předcházelo zjištění, že zemědělství patří k nejvýznamnějším znečišťovatelům vod dusičnany (prokázané zvýšení koncentrací dusičnanů v povrchových a podzemních vodách používaných pro získávání pitné vody zejména v oblastech s intenzivním zemědělstvím), které v nadměrném množství poškozují životní prostředí a ohrožují zdraví obyvatelstva. Z informací, získaných z Informačního systému „Pitná voda“, který spravuje Ministerstvo zdravotnictví vyplývá, že k dnešnímu datu má v České republice s dodržением limitní hodnoty, dané platnými hygienickými předpisy pro pitnou vodu v ukazateli dusičnany, problémy cca 300 veřejných vodovodů, zásobujících cca 300.000 obyvatel ČR.

Nitrátová směrnice je jednou ze 17 směrnic EU orientovaných na ochranu a nakládání s vodními zdroji, která v souladu s „acquis communautaire“ spadá do kapitoly Životní prostředí – podoblast voda, jenž je v gesci MŽP. Z důvodu jejího zaměření na aktivity zemědělců je za její přípravu, zpracování a zavedení v České republice zodpovědné MZe, spolupracujícím resortem je MŽP.

Cílem nitrátové směrnice je snížit znečištění vod způsobené dusičnany ze zemědělských zdrojů a předcházet dalšímu takovému znečištění, což je nutné nejen pro zajištění dostatku kvalitní pitné vody, ale i z důvodu omezení eutrofizace povrchových vod a moří.

Požadavky pro zajištění implementace nitrátové směrnice jsou následující:

- a) **Provést transpozici směrnice do národního právního řádu.**
- b) **Zajistit monitoring povrchových a podzemních vod** na území členského státu, zaměřený na obsah dusičnanů ze zemědělských zdrojů.
- c) **Vymezit zranitelné oblasti**, které představují území, kde kontaminace podzemních a povrchových vod dusičnany již přesáhla nebo by mohla přesáhnout stanovenou mez koncentrace dusičnanů ve výši 50 mg/l a zajistit jejich revizi do čtyř let od jejich vyhlášení.
- d) **Stanovit zásady správné zemědělské praxe zaměřené na ochranu vod před znečištěním způsobeným dusičnany ze zemědělských zdrojů**, které budou zaváděny na dobrovolné bázi na celém území členského státu a **připravit pro tyto účely školící programy pro zemědělce.**
- e) **Zpracovat akční program a zajistit jeho monitoring.** Připravit akční programy odpovídající přírodním podmínkám a způsobům hospodaření v různých typech zranitelných oblastí, které budou obsahovat povinná opatření vedoucí ke snížení obsahu dusičnanů ve vodách. Zajištění monitoring účinnosti akčního programu a jeho vyhodnocení po čtyřech letech jeho účinnosti.
- f) **Zajistit zasílání povinných reportingových zpráv Evropské komisi za každé čtyřleté období**, vždy do 6 měsíců od ukončení daného období, a do 6 měsíců od jakékoli změny ve vymezení zranitelných oblastí.

2. Plnění požadavků nitrátové směrnice

Celková gesce za nitrátovou směrnici, ačkoliv tato směrnice spadá do kapitoly Životní prostředí, byla podle Implementačního plánu přidělena MZe, a to z důvodu věcného zaměření na zemědělské hospodaření. Plnění jednotlivých požadavků je však rozděleno podle věcné příslušnosti mezi MZe a MŽP.

Implementace nitrátové směrnice byla na národní úrovni zajištěna následovně:

a) Transpozice do národního právního řádu byla provedena § 33 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů (vodní zákon). Na základě zmocnění ve vodním zákoně bylo vládou přijato nařízení vlády č. 103/2003 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nařízení vlády“). Toto nařízení vlády prošlo v letech 2007 a 2008 novelizací a v červenci 2012 vstoupí v platnost nové nařízení vlády, které nahradí původní nařízení vlády č. 103/2003 Sb. Část požadavků nitrátové směrnice je uplatněna také zákonem č. 156/1998 Sb., o hnojivech, ve znění pozdějších předpisů.

b) Monitoring jakosti vod, zaměřený na obsah dusičnanů ze zemědělských zdrojů podle čl. 6 nitrátové směrnice (společná gesce MŽP a MZe)

Monitoring jakosti povrchových vod je zajištěn prostřednictvím Povodí s.p. a monitoring jakosti podzemních vod je zajištěn prostřednictvím Českého hydrometeorologického ústavu, a to v souladu s ustanovením § 3 nařízení vlády. c) Vymezení zranitelných oblastí podle čl. 3 nitrátové směrnice (gesce MŽP)

Oblasti zranitelné dusíkem „ZOD“, vymezené na základě míry koncentrace dusičnanů převyšující 50 mg/l a doplňkových faktorů (trendy znečištění a míra eutrofizace), byly vyhlášeny nařízením vlády č. 103/2003 Sb., první revize byla provedena v roce 2007 a vyhlášena novelou nařízení vlády pod č. 219/2007 Sb., druhá a zatím poslední revize

zranitelných oblastí byla provedena v roce 2011 a bude vyhlášena novým nařízením vlády s účinností od 1. července 2012.

d) Stanovení zásad správné zemědělské praxe zaměřených na ochranu vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (dále jen „Zásady“) a příprava školících programů pro zemědělce podle čl. 4 nitrátové směrnice (gesce MZe)

Zásady jsou zpracovány a publikovány formou odborné příručky pro zemědělce, každoročně jsou organizovány školící semináře pro zemědělskou veřejnost a publikovány odborné materiály. V rámci Evidence využití půdy podle uživatelských vztahů (LPIS) jsou zpracovány informace pro zemědělce o opatřeních, která by měl zemědělec plnit v rámci konkrétního půdního bloku.

e) Zpracování akčního programu a zajištění jeho monitoringu a vyhodnocení po čtyřech letech jeho účinnosti podle čl. 5 nitrátové směrnice (gesce MZe)

Akční program obsahuje povinná opatření vedoucí ke snížení obsahu dusičnanů ve vodách. 2. akční program byl vyhlášen novelou nařízení vlády č. 108/2008 Sb., 3. akční program bude vyhlášen novým nařízením vlády s účinností od 1. července 2012. V rámci Evidence využití půdy podle uživatelských vztahů (LPIS) jsou zpracovány informace pro zemědělce o opatřeních, která by měl zemědělec plnit v rámci konkrétního půdního bloku.

Monitoring akčního programu zahrnuje

- ověřovací průzkum plnění požadavků akčního programu v zemědělských podnicích ve zranitelných oblastech (min. 30 podniků),
- vyhodnocení výsledků dotazníků terénního šetření v zemědělských podnicích ve zranitelných oblastech (cca 250 podniků),
- sledování vlivu zemědělského hospodaření podle akčního programu na kvalitu vod v pilotním území zranitelných oblastí,
- hodnocení vývoje obsahu půdního dusíku z hlediska pěstovaných plodin a používané agrotechniky, sledování obsahu dusíku v použitých statkových hnojivech, včetně modelování pohybu dusíku v půdě a vodě pro následující období,
- sledování vývoje způsobu skladování statkových hnojiv a uložení statkových hnojiv na zemědělské půdě a zjišťování jejich vlivu na kvalitu vod,
- hodnocení půdně-klimatických podmínek a vlivu zemědělského hospodaření na jakost vod ve sledovaných měrných profilech jakosti povrchových vod v dílčích povodích ČR,
- sledování vývoje způsobu hospodaření ve zranitelných oblastech na základě dat MZe, Českého statistického úřadu, Evidence využití půdy podle uživatelských vztahů (LPIS) a Evidence hospodářských zvířat atd.

f) Zasilání povinných reportingových zpráv Evropské komisi podle čl. 10 a podle čl. 3 nitrátové směrnice (společná gesce MŽP a MZe)

První reportingová zpráva za ČR byla zaslána EK v lednu 2009, druhá reportingová zpráva bude zpracována do konce října 2012.

S ohledem na výše uvedené plnění požadavků nitrátové směrnice v ČR se jako klíčové pro zpracování tohoto materiálu jeví požadavky na vymezení zranitelných oblastí a realizace akčního programu, neboť rozhodují jak o velikosti území, kde je povinnost plnění akčního programu, tak o výši finanční náročnosti na plnění požadavků nitrátové směrnice.

3. Vymezení zranitelných oblastí v ČR

První vymezení zranitelných oblastí bylo schváleno s účinností od 11. 4. 2003 (viz. tab. č. 1). S ohledem na skutečnost, že zranitelné oblasti podléhají přezkoumání a úpravám každé čtyři roky, byla v roce 2007 provedena první revize a v roce 2011 druhá revize vymezení zranitelných oblastí. Revize byla provedena na základě vyhodnocení vývoje jakosti vod a s přihlédnutím ke změnám zemědělského hospodaření. Některé zranitelné oblasti byly v rámci revize zrušeny a jiné nově vymezeny. Základním kritériem pro vyřazení zranitelných oblastí byly koncentrace dusičnanů na měrných profilech nižší než 25 mg/l. Podpurným kritériem pro vyřazení byla nízká intenzita zemědělského hospodaření s vyšším zastoupením lesních ploch a travních porostů. V případě nového zařazení zranitelných oblastí byly základním kritériem vysoké koncentrace dusičnanů na měrných profilech nad 50 mg/l nebo v rozmezí 25-50 mg/l s prokazatelným rostoucím trendem a značnou mírou eutrofizace.

Tabulka č. 1 ukazuje porovnání rozlohy zranitelných oblastí původních, po první revizi platných od 1. 9. 2007 a po druhé revizi, provedené v roce 2011.

Tabulka. č. 1: Rozloha zranitelných oblastí v ČR

Plocha ČR 78 867 km ²	Vymezení v roce 2003	1. revize v roce 2007	2. revize v roce 2011
Zemědělská půda v ČR 45 562 km ² (dle Corine 2000)	Corine Land Cover 90	Corine Land Cover 2000	Corine Land Cover 2000
Rozloha zranitelných oblastí v ČR	28 848 km ²	31 468 km ²	32 831 km ²
Podíl plochy zranitelných oblastí k ploše ČR	36,60 %	39,90 %	41,60 %
Podíl plochy z. p. ve zranitelných oblastech k celkové ploše z. p. v ČR	44,95 %	47,90 %	49,00 %
Rozloha z. p. ve zranitelných oblastech v ČR	20 482 km ²	21 807 km ²	22 470 km ²

Poznámka: Výměra zemědělské půdy ve zranitelných oblastech vedené v evidenci LPIS k 1. 3. 2012 činí 1 836 751 ha

4. Akční program v ČR

Akční program představuje systém opatření omezující používání hnojiv a způsob hospodaření, která mají za cíl redukovat riziko vyplavování dusíku do povrchových a podzemních vod.

Mezi základní opatření akčního programu v ČR, který je zpracován v souladu s přílohou č. III nitrátové směrnice patří:

1. Období, kdy je zakázáno používání určitých druhů hnojiv a statkových hnojiv.
2. Stanovení minimálních kapacit skladů pro statková hnojiva, které umožní skladovat statková hnojiva v období, kdy je zakázáno hnojit (v ČR vychází z obecně platných právních předpisů, od roku 2014 bude požadována kapacita skladů pro statková hnojiva na šestiměsíční produkci).

3. Omezení aplikace hnojiv a statkových hnojiv, odpovídající správným zásadám hospodaření s ohledem na půdně-klimatické podmínky (půdní druh a typ, sklon pozemků, teploty, srážky). Zavedení maximálních limitů hnojení k jednotlivým plodinám.
4. Způsoby hospodaření na svažitých pozemcích a v blízkosti vod.
5. Množství celkového dusíku aplikovaného ročně ve statkových, organických a organominerálních hnojivech nesmí v průměru celkové výměry zemědělské půdy podniku ve zranitelné oblasti překročit 170 kg dusíku (N) /ha/rok.

II. Odhad celkových finančních nákladů na implementaci nitrátové směrnice

1. Investiční náklady

Investičně nejnáročnějším požadavkem implementace nitrátové směrnice je zajištění požadavků na dostatečné skladovací kapacity pro statková hnojiva (jímký na kejdu, hnojůvku a močůvku, zpevněná hnojiště).

Zajištění dostatečných skladovacích kapacit pro statková hnojiva tak, aby se zabránilo vyvážení a aplikaci těchto statkových hnojiv na půdu v období, kdy je riziko úniků dusičnanů příliš velké, je z hlediska finanční náročnosti rozhodující součástí implementace nitrátové směrnice ve zranitelných oblastech. V předkládaném materiálu je provedena aktualizace odborného odhadu investičních nákladů, který byl proveden Výzkumným ústavem zemědělské techniky v.v.i. (VÚZT, v.v.i.), a to na základě výsledků terénního šetření provedeného v roce 2011 ve vybraných podnicích hospodařících ve zranitelných oblastech.

1.1. Výsledky terénního šetření

Aktualizované terénní šetření se v roce 2011 uskutečnilo v celkem 295 zemědělských podnicích, které hospodaří na celkem 440 508 ha, tj. 12,5 % celkové výměry zemědělské půdy v ČR evidované v LPIS, která činí 3 536 876 ha.

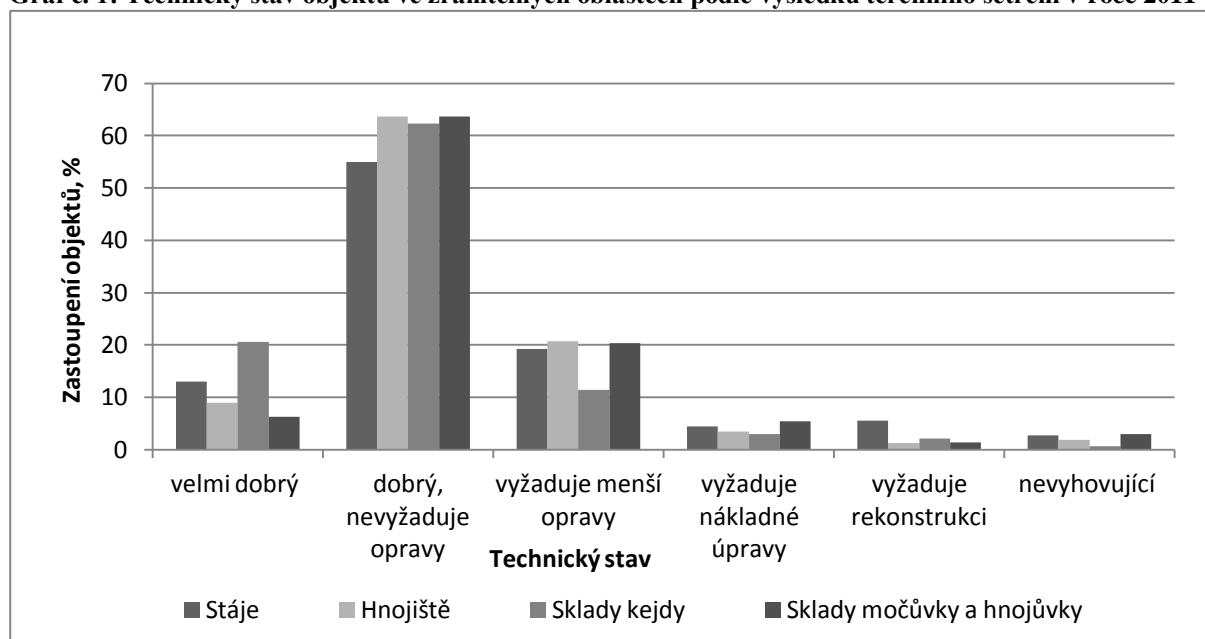
Z tohoto počtu bylo 258 podniků, které hospodaří rozhodující částí výměry zemědělské půdy ve zranitelných oblastech podle vymezení platného od 1. 9. 2007, na základě novely nařízení vlády č. 219/2007 Sb. Tyto podniky hospodařily na 426 267 ha zemědělské půdy, z čehož bylo 363 717 ha orné půdy a 58 185 ha travních porostů. Z hlediska rozsahu lze konstatovat, že terénní šetření v roce 2011 proběhlo u podniků hospodařících na 24,2 % z celkové výměry 1 759 064 ha zemědělské půdy ve zranitelných oblastech evidované v LPIS (stav k 1. 3. 2011).

V rámci terénního šetření byl sledován technický stav a plnění požadované kapacity skladovacích prostor pro statková hnojiva.

1.1.1. Technický stav stávajících skladovacích prostor

Technický stav stávajících stájí, hnojišť, skladů kejdy a hnojůvky a močůvky zjištěný na základě vyhodnocení výsledků šetření v roce 2011 je uveden v grafu č. 1.

Graf č. 1: Technický stav objektů ve zranitelných oblastech podle výsledků terénního šetření v roce 2011

Z celkového počtu 467 v průzkumu sledovaných hnojišť jich je 93,4 % v dobrém technickém stavu nebo vyžaduje jen menší opravy. Jen necelých 5 % hnojišť (podle objemu) vyžaduje nákladné opravy nebo musí být nahrazeno.

Z celkového počtu 963 v průzkumu sledovaných skladů hnojůvky a močůvky jich je 90,2 % v dobrém technickém stavu nebo vyžaduje jen menší opravy. 7,2 % skladů hnojůvky a močůvky (podle objemu) vyžaduje nákladné opravy nebo musí být nahrazeno.

Z celkového počtu 340 v průzkumu sledovaných skladů kejdy jich je 94,4 % v dobrém technickém stavu nebo vyžaduje jen menší opravy. Jen 5,4 % skladů kejdy (podle objemu) vyžaduje nákladné opravy nebo musí být nahrazeno.

1.1.2. Kapacita skladovacích prostor - legislativní stav od roku 2014

Na základě novely nařízení vlády č. 108/2008 Sb. došlo ke změně legislativy, ze které vyplynuly požadavky na navýšení povinných kapacit skladů statkových hnojiv na šestiměsíční produkci od roku 2014 (závazek vyplývající z požadavku EK). U močůvky ze tří na šestiměsíční produkci, u kejdy ze čtyř na šestiměsíční produkci. Pro uložení hnoje na zemědělské půdě bude nově uplatněn požadavek na jeho skladování minimálně tři měsíce na trvalých zpevněných hnojištích, teprve po této době je povoleno uložení na okraji hnojeného pozemku. Na tyto legislativní změny navazuje nové nařízení vlády, které nahradí původní předpis s platností od 1. července 2012. Investice pro skladovací prostory jsou nezbytné i z toho důvodu, že požadavky nitrátové směrnice jsou (i po roce 2014 budou) zařazeny mezi požadavky podmíněnosti (Cross Compliance) a zjištění nedostatků v plnění těchto požadavků může mít vliv na výši vyplácených dotací zemědělcům.

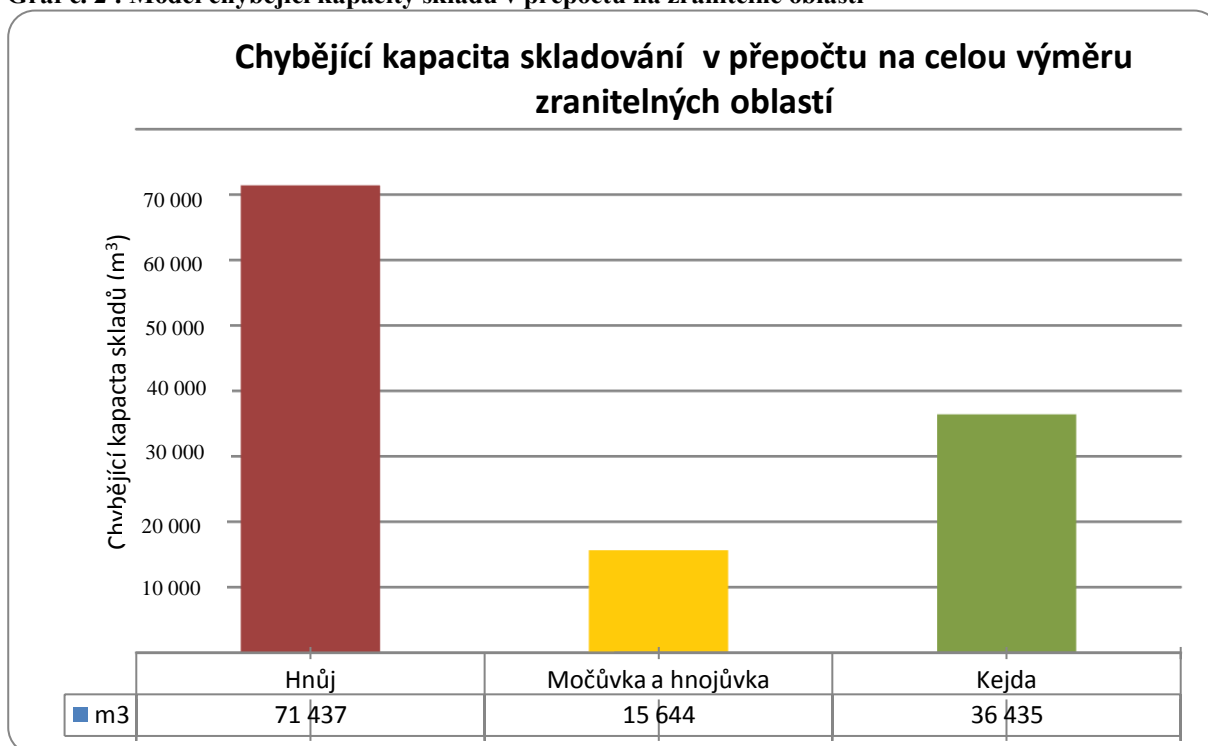
Toto nové nařízení vlády o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech, upřesnilo požadavky na skladování hnoje a hnojůvky a umožňuje skladování hnoje skotu na zemědělské půdě při podestýlce min. 6 kg slámy/DJ/den bez meziskladování. Vychází se při tom z nových poznatků získaných v průběhu řešení projektu MZe NAZV QH82283, ze kterých vyplývá, že při použití dobře ošetřené slámy pro podestýlání skotu ve výši 6 kg/DJ/den již vzniká mrva s dostatečně vysokým obsahem sušiny, ze které se po uskladnění na hnojišti neuvolňuje hnojůvka do vnějšího prostředí.

Dochází také k přehodnocení produkce močůvky v jednotlivých systémech ustájení. Z výsledků průzkumu vyplývá, že jsou již minimálně používány systémy ustájení umožňující oddělené jímání moči ve stáji a moč je tedy jímána společně s výkaly a podestýlkou. Při skladování na statkovém hnojišti potom při nedostatečné podestýlce (méně než 6 kg/DJ/den) vzniká hnojůvka, které je jímána v jímkách přilehlých hnojišti.

Podstatná je přitom skutečnost, že nové nařízení vlády požaduje pro skladování hnojůvky jen 3 měsíční dobu skladování. To se potom projevuje ve snížené potřebě investičních nákladů na vybudování a rekonstrukci chybějících skladovacích kapacit.

Na základě těchto skutečností byla chybějící kapacita skladů, zjištěná v šetřených podnicích, modelově zpracována a přepočtena na celé zranitelné oblasti. Výsledky jsou uvedeny v grafu č. 2, ze kterého vyplývá, že při dodržení požadavků nařízení vlády a rozsahu chovu hospodářských zvířat chovaných v ZOD, při zohlednění používaných technologických systémů ustájení, chybějí v zemědělských podnicích sklady statkových hnojiv ve výši 71 tis. m³ (hnůj), 16 tis. m³ (hnojůvka a močůvka) a 36 tis. m³ (kejda). Pro výpočet potřebných investičních prostředků byly použity průměrné jednotkové ceny skladů pro statková hnojiva uvedené v tabulce č. 4.

Graf č. 2 : Model chybějící kapacity skladů v přepočtu na zranitelné oblasti

Výsledky šetření z hlediska plnění minimální požadované kapacity skladů statkových hnojiv přepočtené na celkový počet dobytčích jednotek (DJ) shrnuje tabulka. č. 2, kde je uvedeno, že v současné době by tyto požadavky nesplnilo 20,9 % podniků, které chovají, v přepočtu na DJ 23,4 % hospodářských zvířat a hospodaří na 21,3 % výměry zranitelných oblastí.

Tabulka č. 2: Nedostatečná kapacita skladů, nevyhovující technický stav skladů v šetřených podnicích

Požadovaná kapacita skladů hnůj - močůvka - kejda,	Nedostatečná kapacita skladů, nevyhovující technický stav skladů (%)		
	podniky	zemědělská půda	DJ
Dle nařízení vlády	20,9	21,3	23,4

Zajištění chybějících skladovacích kapacit si vyžádá značné investiční prostředky. Odhad potřebných investičních prostředků, založený na výsledcích šetření v roce 2011, je uvedený v tabulce č. 3.

Tabulka. č. 3: Modelový přepočít investičních nákladů na výstavbu nebo rekonstrukci skladů ve zranitelných oblastech v letech 2012 - 2013.

Model z výsledků šetření 2011			Celkem	
Celkové investiční náklady ve zranitelných oblastech na obnovu a údržbu skladů statkových hnojiv v letech 2012-2013, mld. Kč	Hnojiště	Náklady na obnovu a údržbu stávajících skladů	0,263	
	Sklady kejdy		0,260	
	Sklady močůvky a hnojůvky		0,132	
	<i>Celkem</i>		<i>0,655</i>	
	Hnojiště	Náklady na rozšíření požadovaných skladovacích kapacit	0,094	
	Sklady kejdy		0,158	
	Sklady močůvky a hnojůvky		0,079	
	<i>Celkem</i>		<i>0,331</i>	
	Celkem			0,986

K výpočtu odhadu investičních nákladů byly použity jednotkové ceny skladů statkových hnojiv (tabulka č. 4) zjištěné aktualizovaným průzkumem přímo u výrobců těchto skladů. Vážený průměr ceny zohledňuje rozdílnou velikost a měrnou cenu skladů u jednotlivých uživatelů.

Tabulka. č. 4: Jednotkové ceny skladů pro statková hnojiva

Vážený průměr ceny za 1 m ³ skladu, Kč	
Zpevněná hnojiště	1 318
Jímky na kejdu	4 336
Jímky na močůvku a hnojůvka	5 058

Z odhadu uvedeného v tabulce č. 3 představuje přibližně 0,655 mld. Kč náklady, které by měly být pro plnění nitrátové směrnice vynaloženy na rekonstrukci stávajících skladovacích kapacit pro statková hnojiva. K těmto investičním nákladům je potřeba přičíst nově vzniklé investiční náklady (0,331 mld. Kč.), které budou v průběhu přechodného období (do konce roku 2013) použity na rozšíření skladovacích kapacit na požadovaných šest měsíců u hnoje, kejdy, hnojůvky a močůvky tak, jak jsou uvedeny v tabulce č. 3.

1.2. Kalkulace investičních nákladů

Investiční náklady vyvolané požadavky nitrátové směrnice, tj. náklady na výstavbu a rekonstrukci skladů pro statková hnojiva, byly na základě výsledků terénního šetření a modelového přepočítu přehodnoceny a jsou nově odhadnuty na **0,986 mld. Kč na období 2012 - 2013** (viz tabulka č. 3).

Uvedený odhad zahrnuje:

A. náklady spojené s rekonstrukcí stávajících skladovacích prostor ve zranitelných oblastech.

Výše investičních nákladů spojených s rekonstrukcí skladovacích prostor byla odhadnuta na **0,655 mld. Kč**, což ve srovnání s odhadem z roku 2010 (0,839 mld. Kč) činí snížení o 0,184 mld. Kč (tj. cca 22 %).

B. náklady na vybudování nových skladovacích kapacit nutných k dodržení požadavků nitrátové směrnice v přechodném období do konce roku 2013 na základě nového nařízení vlády.

Výše investičních nákladů spojených s výstavbou skladovacích prostor na šestiměsíční produkci statkových hnojiv byla modelově přepočtena na **0,331 mld. Kč**, což ve srovnání s odhadem z roku 2010 (1,908 mld. Kč) činí snížení o 1,577 mld. Kč (tj. cca 83 %).

Celkové investiční náklady na implementaci nitrátové směrnice jsou odhadnuty na **0,986 mld. Kč**. Ve srovnání s odhadem v roce 2010 (2,801 mld. Kč) došlo ke snížení celkových investičních nákladů cca o 65 % (cca o 1,815 mld. Kč). K tomuto snížení nákladů došlo jednak vlivem snížení počtu chovaných zvířat (tab. 5), ale hlavně na základě úspěšných investic do výstavby a rekonstrukcí skladů pro statková hnojiva s podporou z Programu rozvoje venkova (tab. 6).

Tabulka. č. 5: Počty zvířat v letech 2007 - 2011 (dle ČSÚ)

Počty zvířat 2007 (DJ)	Počty zvířat 2011 (DJ)	Snížení (%)
1818,5	1637,1	11,08

Tabulka. č. 6: Vynaložené investiční náklady v letech 2007-2011*

Program rozvoje venkova na období 2007-2013	Celková investice (mld. Kč)	Z toho veřejné zdroje (mld. Kč)
2007	1,071	0,407
2008	0,729	0,282
2009	0,860	0,362
2010	1,007	0,417
2011	1,477	0,523
Celkem	5,144	1,991

*schválené projekty (část je pouze ve stádiu realizace)

Z průzkumu dále vyplynulo, že podniky kromě nově vystavěných skladovacích kapacit, ve větší míře využívají zpracování hnoje a kejdy (separace, bioplyn), v důsledku čehož se snižují i celkové potřebné skladovací kapacity a tím i potřeba budování nových skladovacích kapacit. Při separaci kejdy na tuhou složku (separát) a tekutou složku (fugát) dochází ke snížení potřeby skladovacích kapacit na tekutou složku většinou o 10-15 %. Část stávajících skladů kejdy je přitom využívána i pro skladování fugátu.

Bioplynové stanice zpracovávající kejdu a zemědělské materiály se většinou staví jako komplex včetně skladovacích prostor na kejdu a digestát s kapacitou odpovídající možnostem aplikace, nejméně však na čtyři měsíce provozu. V současné době je v ČR v provozu 264 bioplynových stanic a v následujících letech se předpokládá další nárůst jejich počtu.

2. Neinvestiční náklady

Tato skupina nákladů je tvořena náklady na státní správu v rámci plnění nitrátové směrnice (kontrola plnění akčního programu, monitoring jakosti povrchových a podzemních vod, revize zranitelných oblastí, příprava reportingových zpráv, realizace monitorovacího systému účinnosti akčního programu, školicí a propagační činnost) a provozní výdaje a náklady, které ponесou zemědělci jako újmu vzniklou v důsledku implementace nitrátové směrnice (zvýšené náklady na dopravu statkových hnojiv, náklady spojené se změnami agrotechnických operací).

2.1. Neinvestiční náklady pro státní správu

a) **Kontrola plnění akčního programu dle stávající organizační struktury** (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský - ÚKZÚZ). Náklady na kontrolu plnění akčního programu činí cca **2,4 mil. Kč/rok** a finanční prostředky jsou nárokovány v rámci rozpočtu MZe.

ÚKZÚZ – Potřeba 4 pracovníků, což představuje požadavek na:

- **mzdové prostředky** ve výši cca **1,8 mil. Kč/rok** (zajištěno v rámci stávajícího počtu funkčních míst),

- **provozní výdaje** – pohonné hmoty, cestovné, ostatní výdaje provozního charakteru – představují částku **0,6 mil. Kč/rok**.

b) **Monitoring jakosti povrchových a podzemních vod** (Povodí s.p., Český hydrometeorologický ústav – ČHMÚ). Náklady na monitoring jakosti povrchových a podzemních vod činí cca **6,32 mil. Kč/rok** a finanční prostředky jsou nárokovány v rámci rozpočtu MZe a MŽP.

Povodí s.p. – celkové náklady na monitoring pro účely nitrátové směrnice za všechna Povodí činí cca 5,72 mil. Kč/rok. Z toho:

Povodí Moravy, s. p. 0,76 mil. Kč.

Povodí Ohře, s. p. 0,21 mil. Kč.

Povodí Labe, s. p. 1,50 mil. Kč.

Povodí Vltavy, s. p. 2, 75 mil. Kč.

Povodí Odry, s. p. 0,50 mil. Kč.

ČHMÚ - Monitoring jakosti podzemních vod dle požadavků nitrátové směrnice je zajišťován v rámci situačního nebo provozního monitoringu podzemních vod. Náklady na monitoring v ukazateli dusičnany, který je využíván pro účely nitrátové směrnice, činí cca 0,6 mil. Kč/rok. Tento monitoring je zajišťován ČHMÚ.

c) Revize zranitelných oblastí, příprava reportingových zpráv. Neinvestiční náklady na tyto činnosti činí cca **1,6 mil. Kč** za čtyřleté období a finanční prostředky jsou nárokovány v rámci rozpočtu MŽP.

d) Realizace monitorovacího systému účinnosti akčního programu, průběžné hodnocení a revize akčního programu, příprava reportingových zpráv, analytická činnost a zajištění podkladů potřebných pro správnou implementaci směrnice v souladu s evropskou a národní legislativou. Neinvestiční náklady na tyto činnosti činí cca **15 mil. Kč/rok** a finanční prostředky jsou nárokovány v rámci rozpočtu MZe.

e) Školící, metodická a propagační činnost týkající se problematiky nitrátové směrnice. Neinvestiční náklady na školící a propagační činnost, zajištění informovanosti a vypracování metodických podkladů činí **cca 3 mil. Kč/rok** a finanční prostředky jsou nárokovány v rámci rozpočtu MZe.

Celkové neinvestiční náklady státní správy (písm. a) až e)) pro splnění administrativních a technických požadavků nitrátové směrnice představují pravidelnou roční částku přibližně **28,32 mil. Kč**. V této částce jsou zahrnuty neinvestiční náklady MŽP na revize zranitelných oblastí a přípravu reportingových zpráv na čtyřleté období. Na financování uvedených úkolů se podílejí rozpočty MZe a MŽP a finanční prostředky jsou každoročně nárokovány v rámci přípravy rozpočtu do rozpočtových kapitol MZe a MŽP.

2.2. Neinvestiční náklady vznikající zemědělcům v důsledku implementace nitrátové směrnice

Vzhledem k relativně nízkým stavům hospodářských zvířat v ČR (v průměru 0,36 DJ/ha zemědělské půdy) nelze předpokládat významný výskyt ztrát na ekonomice podniku. Výsledky výše uvedeného šetření na zemědělských podnicích, nacházejících se ve zranitelných oblastech ukázaly, že překročení hranice 170 kg N/ha/rok ze statkových, organických a anorganických hnojiv se v podstatě nevyskytuje a tato hranice nepředstavuje větší problémy. Potvrzuje to předpoklad, že tato část směrnice nepřinese farmám zpravidla omezení.

Významně zvýšené náklady na dopravu statkových hnojiv na místo skladování nebo aplikace se nepředpokládají. Hnůj se ukládá na zemědělské půdě v místě předpokládané aplikace. U tekutých statkových hnojiv jsou místa jejich skladování v blízkosti stájí.

Zvýšené náklady na provádění agrotechnických operací v důsledku implementace nitrátové směrnice se také nepředpokládají.

III. Zdroje financování investičních požadavků nitrátové směrnice

Finanční nároky na zajištění dostatečných skladovacích kapacit pro statková hnojiva řádově převyšují ostatní náklady, proto se bude další část materiálu zabývat především zajištěním uvedených investic.

Financování celé investice zemědělcem bez využití podpory je málo pravděpodobné. V současné době je jediným programem na podporu výstavby skladovacích kapacit pro statková hnojiva Program rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013 (PRV).

V rámci PRV bylo v rámci osy I. – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví v opatření I.1.1. - Modernizace zemědělských podniků v záměru I.1.1.1.a) – Investice do skladů pro statková hnojiva přijato 1450 projektů, u kterých celková investice činila 5,14 mld. Kč, z toho z veřejných zdrojů bylo přiznáno 1,99 mld. Kč (tabulka č. 7). - *Vysvětlení: IN – investiční náklady*

Tabulka. č.: 7 Přehled příjmu projektů dle jednotlivých let PRV ČR

Rok	Celkové IN (mld. Kč)	Veřejné zdroje (mld. Kč)	Projekty (Ks)
2007	1,071	0,407	107
2008	0,729	0,282	252
2009	0,860	0,362	277
2010	1,007	0,417	186
2011	1,477	0,523	628
CELKEM	5,144	1,991	1 450

1. Zdroje financování investic pro období 2012 - 2013

Aby bylo možné realizovat dostavbu potřebných skladovacích kapacit pro statková hnojiva v termínu do konce roku 2013, do kterého bude muset být objem skladů navýšen, bude ze strany zemědělců potřebné využívat podpor PRV. Jelikož finanční prostředky opatření I.1.1. Modernizace zemědělských podniků alokované na investice do skladů pro statková hnojiva již byly vyčerpány v roce 2011, předpokládá se, že uvedené investice budou financovány ze soukromých zdrojů. Další podpora v rámci uvedeného nástroje bude připravována.

Variantním řešením bude zajistit finanční prostředky v rámci PRV. Jedná se o návrh možného financování požadavků nitrátové směrnice. Aktuálně probíhá podrobná analýza možných finančních zdrojů v rámci PRV, na základě které bude nastaven finální postup. V úvahu jsou brány veškeré potřeby jednotlivých opatření tak, aby byly naplněny podmínky implementace programu v ČR, a to jak ve vazbě na místní potřeby, tak i ve vazbě na EK.

Na financování investic v rámci PRV se podílí:

- **Soukromý sektor** - výše kofinancování ze strany zemědělců činí v rámci PRV na základě realizace v letech 2010 a 2011 cca 60 %.
- **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova** kofinancuje celkové náklady na investice do skladů ve výši cca 30 %.
- **Státní rozpočet** se podílí na kofinancování veřejných zdrojů v rámci PRV cca 10 %.

IV. Financování investic potřebných na výstavbu nebo rekonstrukci skladovacích prostor pro statková hnojiva na období 2012 - 2013

Výchozím údajem pro návrh financování je modelově vypočtená částka investičních nákladů na roky 2012 - 2013, tedy 0,986 mld. Kč (tabulka č. 3). Jedná se o návrh zajištění financování požadavků nitrátové směrnice za přispění podpůrných finančních nástrojů, a to za předpokladu, že uvedené finanční prostředky bude na základě prováděné analýzy možných zdrojů v rámci PRV zajistit. V opačném případě bude na celém financování přímo úměrně navýšen podíl soukromých zdrojů.

Tabulka č. 8: Návrh financování investic v mld. Kč

Zdroj		mld. Kč		
Program rozvoje venkova 2012 - 2013		2012	2013	Celkem
zdroje celkem (100 %)		0,296	0,690	0,986
soukromé zdroje (60 %)		0,178	0,414	0,592
veřejné zdroje (40 %)	celkem	0,118	0,276	0,394
	ČR (10 %)	0,029	0,069	0,098
	EU (30 %)	0,089	0,207	0,296

Pozn.: Na investicích v rámci Programu rozvoje venkova se podílejí určitým dílem zemědělci, státní rozpočet ČR a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD), procentuální zastoupení jednotlivých zdrojů vychází z realizace programu v roce 2010 – 2011 a možné míry kofinancování jednotlivých projektů.

Předpokládá se, že na financování uvedené částky se bude podílet 100 % soukromý sektor, a to vzhledem ke skutečnosti, že v současnosti je již rozpočet opatření PRV - I.1.1 Modernizace zemědělských podniků zcela vyčerpán. Zajistit potřebné finanční prostředky ve výši 0,986 mld. Kč na období 2012 – 2013 v rámci tohoto podpůrného dotačního nástroje lze pouze případným přesunem finančních prostředků v rámci celého programu. Z uvedeného

vyplývá, že i přes nepříznivou ekonomickou situaci zemědělců a vzhledem ke krátké časové době pro realizaci (do konce roku 2013), budou potřebné investice muset být hrazeny pouze z vlastních zdrojů zemědělců hospodařících v ZOD.

V. Závěry

1. Aktualizovaný odhad celkových investičních nákladů vyvolaných požadavky nitrátové směrnice na období 2012 – 2013 činí 0,986 mld. Kč. Uvedený odhad zahrnuje náklady spojené s obnovou a rekonstrukcí skladovacích prostor podle současné legislativy ve výši 0,655 mld. Kč a nově vzniklé náklady na vybudování nových skladovacích kapacit nutných k dodržení požadavku nitrátové směrnice do roku 2013, ve výši 0,331 mld. Kč. **Ve srovnání s odhadem v roce 2008 (4,653 mld. Kč) došlo ke snížení o cca 79 %, což představuje snížení o 48 % oproti odhadu z roku 2010 (1,908 mld. Kč).**

Snížení investičních nákladů oproti roku 2008 a 2010 bylo způsobeno snížením počtu zvířat v letech 2008 - 2011 o cca 11 % a vlivem realizovaných investičních nákladů na výstavbu skladovacích kapacit z PRV ve výši 4,073 mld. Kč za období 2008 – 2011.

Předpokládá se, že tyto investice budou hrazeny ze soukromých zdrojů. Možná je rovněž podpora Programu rozvoje venkova ČR, v rámci kterého je prováděna analýza možného zajištění podpůrných finančních prostředků pro další období.

2. Celkový objem neinvestičních nákladů pro státní správu, zahrnující náklady spojené s kontrolou plnění, monitoringem a vyhodnocením akčního programu, monitoringem jakosti vod a revizemi zranitelných oblastí, přípravou reportingových zpráv a šířením informací v zemědělství, se odhaduje na **cca 28,32 mil. Kč/rok**. Při přípravě rozpočtu jsou každoročně požadovány uvedené finanční prostředky do rozpočtové kapitoly MZe a MŽP. Tyto prostředky byly správci rozpočtových kapitol nárokovány, a jsou zahrnuty ve schváleném rozpočtu těchto kapitol pro rok 2012, stejně tak jsou zahrnuty ve střednědobém výhledu.

Předkládaný materiál „Strategie financování implementace směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů“ je dokumentem, který bude dále aktualizován, a to do konce května roku 2014.